

Yhdessä kohti tulevaa - lisää yhteisöllisyyttä ja uudistumista kylätoimintaan

Hazel Salminen
Tulevaisuusasiantuntija,
projektipäällikkö
Kohti tulevaa -hanke

**KOHTI
TULEVAA**
-HANKE

Tänään

1. Taustaa: Tulevaisuusajattelu ja -työskentely?
2. Lähdetään liikkeelle: Tulevaisuussignaaleja ja trendejä kentällä
3. Fokuksessa: Tulevaisuuskestävä yhdistystoiminta
4. Fokuksessa: Yhteisöllinen ja mukaan kutsuva toiminta
5. Yhteenveto: Ajatuksia ja pohdintaa
6. Keskustelua: Parhaat käytännöt jakoon

**Vapaaehtoinen?
Talkoolainen?
Aktiivi?
Auttaja, toimija, aktivisti...**

1. Taustaa: Tulevaisuusajattelu ja -työskentely?

Kohti tulevaa -hanke on kaikkien järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden oma ennakointihanke

- tarjoaa tukea järjestö- ja vapaaehtoisuuskentän **osaamisen ja toiminnan kehittämiseen tulevaisuusymmärrystä ja ennakointitietoa** hyödyntämällä.
- toimii lisätäkseen **tulevaisuusajattelua ja ennakointia** toimintakentällä.
- auttaa muotoilemaan uudenlaista osallisuutta ja vapaaehtoistoimintaa, joka vastaa erilaisten ihmisten **tulevaisuusnäkömiin** ja yhteiskunnallisiin **muutoskulkuihin**.

Hazel Salminen

Projektipäällikkö,
tulevaisuusasiantuntija

Anyara G. Wise

Asiantuntija

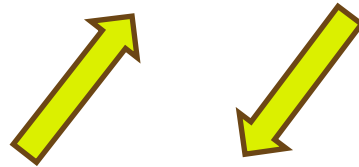
**Tulevaisuus-
sparraukset**

Webinaarit

**Tulevaisuus-
verkosto**

&

**Kolmen
kumppani-
organisaation
tulevaisuuspolut**

**Työkaluja ja materiaaleja
tulevaisuustyöhön**

Hankkeen työskentelytavat ja menetelmät

- Dialogit ja dialogisuus
- Työpajat
- Tulevaisuuskolmio
- Kulttuurikartoitus
- Tulevaisuuspyörä
- Empatiakartta
- Skenaariotyöskentely (nelikenttä, backcasting...)
- Tulevaisuuskatsaus ja trendikoosteet
- Verkkoalustana Miro

Tulevaisuuskatsaus: Kohti tulevaisuuskestävää vapaaehtoistoimintaa

Kansalaisareena KOHTI TULEVAAN HANKKEeseen

Tulevaisuuden imu

Millainen tulevaisuus houkuttelee? Kiinnitä post-it -laput alle → Äänestys → Tulevaisuuden parhaat asiat Siirrä tänne 3 tärkeintä → Mitä meidän on tehtävä, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu?

VAPAAEHTOISTOIMINNAN MUUTOKSEN EMPATIAKARTTA

Sanoo
Kuvailkaa, mitä vapaaehtoisen toiminnasta sanoo. Mikäkinä tavalla ja millä tavalla näkö on muuttunut?

Ajattelee
Kuvailkaa, mitä ajattelette on mielestä tärkeää. Mitä sanoja käytätte?

Onnistumiset
Mikä henkilö tai ryhmä onnistunut? Millen tyylin avulla onnistuimme? Mitä voimme oppia heidän toiminnastaan?

Kipupisteet
Mikä henkilö tai ryhmä ei onnistunut? Millen tyylin avulla ei onnistunut? Mitä voimme oppia heidän toiminnastaan?

Henkilökuvaus
Kuva vapaaehtoista lyhyesti:
Kuvailkaa, millainen on vapaaehtoinen tilanne ja miten muuttuu (jatkossa)?
Mikä on hänen roolinsa tilanteessa?
Kuvailkaa myös vapaaehtoisen motivaatioita ja tarpeita.

Tekee
Kuvailkaa, mitä vapaaehtoinen tilanteessa tekee. Mikä toimintatyyppi näkö ajattelun perusteella?

Tuntee
Kuvailkaa, millä tunteella tilanne vapaaehtoisesta herättää.

Milainen ja miten... Muutos...

TULEVAISUUSVAAKA
Kumpaan suuntaan katseesi kallistuu?

Mahdollisuushorisontti
Tunnista muutosten ilmiä, jotka herättävät kiinnostusta ja tunteita suhteessa haasteeseen tai ratkaistavaan asiaan. Niverrä muutoksia ja kuvailkaa sitä ja sen vaikutuksia.
Toiveikkaat muutossilmät

Huolehorisontti
Tunnista muutosten ilmiä, jotka herättävät huolta ja epäilyksiä suhteessa haasteeseen tai ratkaistavaan asiaan. Niverrä muutoksia ja kuvailkaa sitä ja sen vaikutuksia.
Huolestuttavat muutossilmät

2 **3**

Tehtävän tarkoituksena on tunnistaa innostava, nykyisyyttä parempi ja toimivampi tulevaisuuskuva

Myös muutoksen jälkeen.

**Ennakointi on
kansalaistaito**

**Tulevaa luodaan tänään
sanoin, teoin ja ajattelun
keinoin**

**Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta
on vaikuttamistoimintaa,
nyt ja tulevaisuudessa**

**Ennakoi
hyvää**

**Jokainen meistä ajattelee tulevaisuutta ja
ennakoi sitä jollain tapaa**

**- mutta ehkä emme aina tietoisesti ja
järjestelmällisesti?**

Tulevaisuudentutkimus

(Futurologia)

Ennakointi

~~Ennustaminen~~

Tulevaisuudesta tietämisen periaatteita

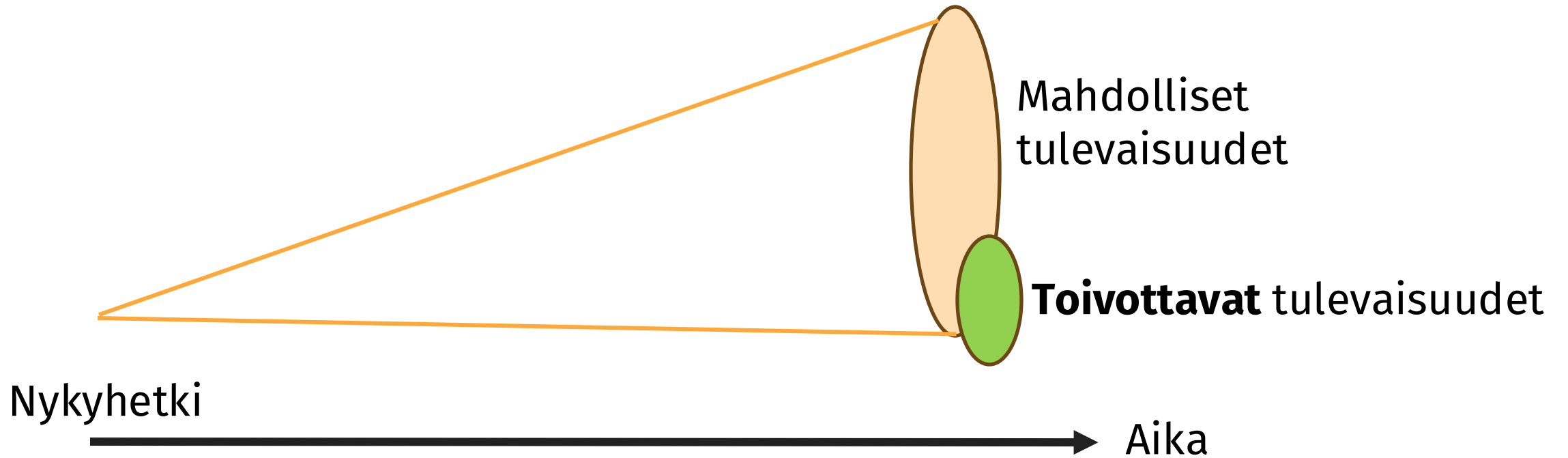
Tulevaisuutta ei voi ennustaa

Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty

Tulevaisuuteen voi vaikuttaa

Roy Amara

Tärkeää tulevaisuudesta -> tulevaisuuksista

Miksi ennakointia tehdään?

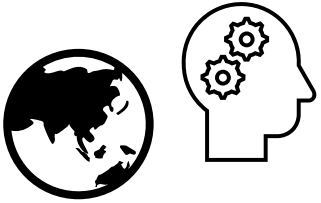
- Varautumiseksi
(dystopiat, ei-toivottavat tulevaisuudet)
- Suunnan ja motivaation löytämiseksi toiminnalle
(utopiat, toivottavat tulevaisuudet, visiot)
- ja joskus ihan vaan uteliaisuudesta :)

Tulevaisuudentutkimus

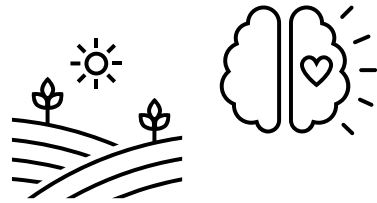
Menetelmät, työkalut
Nykyhetken analysointi
Tieto+kokemus+data
Mielikuvitus, luovuus
Ennakkoluulottomuus
Systemiajattelu, holistisuus

Ennakointi

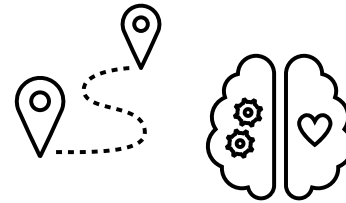
Miten ennakointia tehdään?

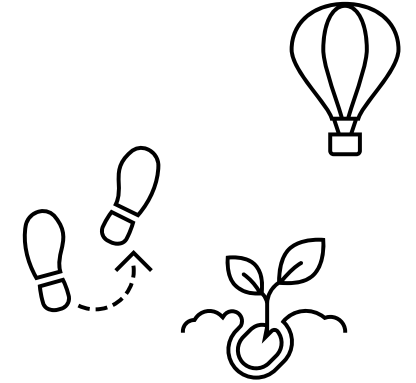
1. Kerätään **tietoa** nykyhetkestä ja **muutosilmiöistä** ja **analysoidaan** sitä (esim. toimintaympäristöanalyysi)

2. **Kuvitellaan** ja kuvaillaan vaihtoehtoisia tulevaisuuksia (esim. tulevaisuuskuvat)

3. Hahmotellaan looginen **yhteys** - miten nykyhetkestä voidaan päästä / joutua kuvattuihin tulevaisuuksiin (mm. tulevaisuuspolut)

+ 4. Askelmerkit & **toimintaa** toivotun tulevaisuuden toteuttamiseksi!

2. Lähdetään liikkeelle: Tulevaisuussignaaleja ja trendejä kentällä

Vahvat tulevaisuussignaalit (muutosilmiöt/kehityskulut)

Megatrendi

Laaja muutoksen kaari ja useista ilmiöistä koostuva yleinen kehityssuunta. Tapahtuu globaalilla tasolla eikä muutu kovin nopeasti. Vaikuttaa kaikkiin ja kaikkialla.

Trendi

Ilmiön yleinen kehityssuunta. Trendit ohjaavat päätöksentekoa vaikuttamalla valintoihin, makuun, arvostukseen jne. Trendit voivat vaihdella alueittain ja muuttua lyhyelläkin aikavälillä.

Yllättävämpiä signaaleja

Musta joutsen / villi kortti

Nopea, täysin yllättävä ja ennakoimaton tapahtuma, joka voi muuttaa trendin tai jopa megatrendin kulkua. Huom! Voi olla myös positiivinen. (myös xEvent)

Vastatrendi

Ilmiö, joka nousee esiin vastapainona jollekin vallitsevalle suuntaukselle. Se voi olla vastareaktio tai vastakohta jollekin yleisesti hyväksytylle tai suosituille ilmiölle.

Huom! Mikä EI muutu?

Heikko signaali

Ensimmäinen ilmaus mahdollisesta muutoksesta tai sysäysten sarja, joka muuttaa tapahtumien kulkua erilaiseen suuntaan. Heikko signaalia on usein vaikea huomata tai helppo jättää huomiotta.

Muutosilmiöiden seuraaminen on arvokasta

Vaikutukset osaamiseen, toimintamalleihin, kohderyhmiin ja heidän tarpeisiin?

Kuinka hyvin tämänhetkinen toimintamme kestää muutosta?

Tulevaisuuskestävyys on jatkuvuuden ja olemassaolon edellytys:

← **reaktiivinen toiminta** (bouncing back)

proaktiivinen toiminta (bouncing forward) →

transformatiivinen toiminta (systeemi)

Innostavatko muutokset tai tulevaisuuden ajattelu meitä **uudistumaan?**

3. Fokuksessa: Tulevaisuuskestävä yhdistystoiminta

Minkälainen on tulevaisuuskestävä yhteisö? (kysely)

Onko yhteisön ajattelu- ja toimintatapa joki vai pato?

*Muutokseen reagoidaan usein lisäämällä kontrollia.
Halutaan ymmärtää ja hallita muutoksen
odottamattomia, epävarmoja ja joskus epämiellyttäviä
puolia.*

*Mutta muutoksesta selviytymiseksi on tehtävä juuri
päinvastoin - päästettävä irti.*

Aron Schoug & Frida Persson, "[Näin luot
tulevaisuuskestävän yhdistyksen](#)" (hankkeen blogi
22.11.24)

Tulevaisuuskestävyys koostuu monenlaisesta taidosta - älyllisistä ja emotionaalisista.

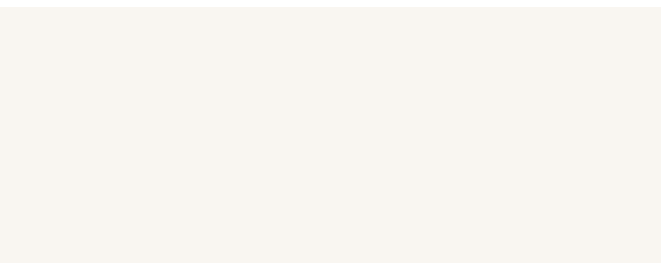
Siksi sitä tukee sekä tulevaisuusajattelun lisääminen että yhteisen toiminnan kehittäminen.

Muutosluottamus on avointa suhtautumista muutokseen ja uskoa siihen, että omalla itsellä on paikka ja merkityksellisyys myös muutoksen jälkeen.

- Keskinäistä, jaettua uteliaisuutta
- Uskallusta luopua ja poisoppia
- Uskallusta kuvitella ja kokeilla uutta
- Halukkuus kohdata ja hyväksyä keskeneräisyyttä, epävarmuutta ja epäonnistumista (tai 'esionnistumista')

Anyara G. Wise,
Kohti tulevaa -
hanke

4. Fokuksessa: Yhteisöllinen ja mukaan kutsuva toiminta

An abstract graphic on the right side of the page. It features three overlapping, irregularly shaped areas: a yellow one at the top, an orange one in the middle, and a purple one at the bottom. These shapes are connected by thin teal lines that curve around them.

Mistä yhteisöllisyys koostuu? (kysely)

Yhteisöllisyys =

Se, mitä syntyy sujuvasta yhdessä tekemisestä ja toimimisesta.

Se koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja tekemisestä, henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista (sosiaaliset suhteet), luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta.

Yhteisöllisyyden kantavia teemoja ovat luottamus, osallisuus, sitoutuminen, motivaatio ja läheisyys.

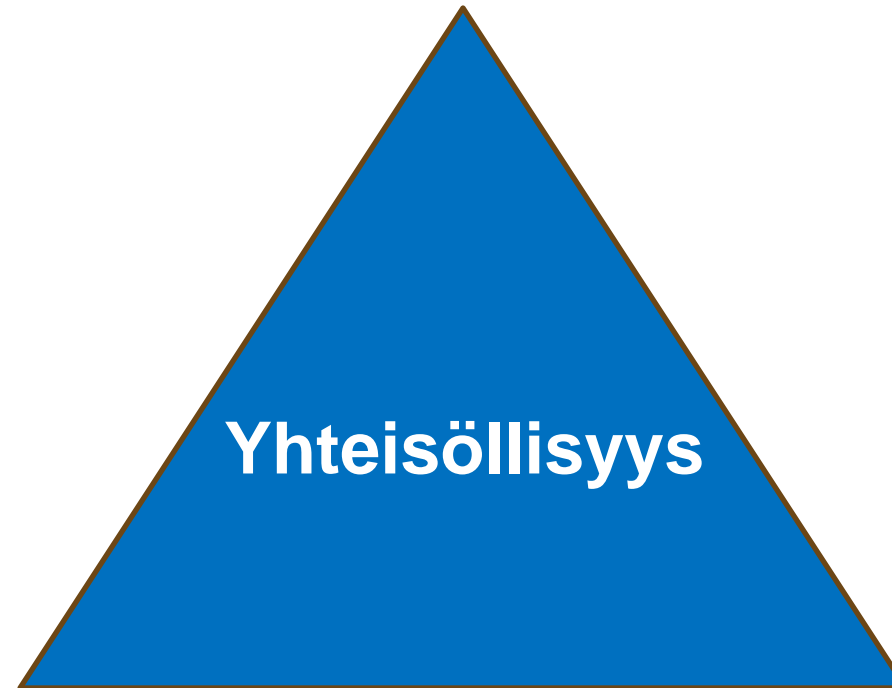
Miten tiettyä tilannetta/ongelmaa voi konkreettisesti kehittää tulevaisuuslähtöisesti?

Työkalu-esimerkki:

Tulevaisuuskolmio

Sohail Inayatullah

Nykyhetken
työntö

Tulevaisuuden imu

Menneisyyden
paino

Menneisyyden paino

Mikä jarruttaa uudistumista?

Millaisia ajatusvinoumia, oletuksia ja tabuja kylätoimintaan (talkoot, vapaaehtoistoiminta...) tai yhteisöllisyyteen liittyen tunnistatte?

Mitä ei voi tehdä? Miksi ei?

Ajatukset voivat olla omianne tai muilta kuulemianne.

Keskustellaan noin 10 min. pienryhmissä

Mikä jarruttaa uudistumista?

Millaisia ajatusvinoumia, oletuksia ja tabuja vapaaehtoistoimintaan liittyen tunnistetaan?

- Toimintamallien **henkilöityminen** sekä toiminnan **itseisarvojen** ja **toimintamallien** sekoittuminen tekee kritiikin vastaanottamisesta ja siten uusiutumisen hankalaa
- **Oletukset** liittyen **vapaaehtoistoimintaan** ja **yhteisöön**
 - Vapaaehtoistoiminnan terminologia: kuka kokee itsensä vapaaehtoiseksi?
 - Kuka saa tehdä ja mitä?
- Hyvinvointivaikutuksista huolimatta vapaaehtoistoiminta voi myös olla **kuormittavaa**
- **Mitä muuta?**

Nykyhetken työntö

Millaisia muutosilmiöitä kentällä tunnistetaan? Mikä puskee toimijoita uudistumaan?

- **Sitoutumisen** muutos & nopea ja suora kansalaisvaikuttaminen (4. sektori nousee?)
- Toimijoiden **ikäntyminen** ja sukupolvierot
- **Digitalisaatio** ja digitaalisuus – laitteiden ja alustojen omaksumisen lisäksi kyseessä on myös laaja ajattelutavan murros
- **Rahoitusmallien** muutos ja niihin liittyvä epävarmuus
- **Hyvinvointikäsitys** uudistuu: kuluttajuudesta ja omistamisesta --> merkityksellisiin kokemuksiin, kohtaamisiin ja toimijuuksiin
- Kestävyys ja **vastuullisuus**: vastuullinen organisaatio on puoleensavetävä, mutta kokonaisvaltaisesta osaamisesta on puutetta kentällä

Tulevaisuuden imu

Kansalaistoiminnan kentän tulevaisuusvisioita

- **Yhteisöllisyys** ja entistä verkottuneemmat/monipuoliset **yhteistyön** muodot
 - vähemmän kilpailua* ja päällekkäisyyttä
 - enemmän resurssien ja ideoiden jakamista
 - yhteistyötä sektorirajojen yli, myös yritysten kanssa
- **Mukaan kutsumisen** piilevä potentiaali –
 - ”Tulin, mutta kukaan ei ole pyytänyt”
- Nykyisen **taloustilanteen yli** näkeminen
- **Vapaaehtoistoiminta on "coolia"** - tulevaisuudessakin sitä halutaan tehdä!

**Kansalaisyhteiskunnan "kilpailuvaltti" voisi olla kilpailemattomuus eli yhteistyö, avoimuus ja arvolähtöinen toiminta.*

Toinen esimerkki:
Kulttuurikartoitus-työkalu

Vinkkejä omaan tulevaisuustyöhön

- Varaa tulevaisuuskeskusteluille **aikaa**, toistuvasti
 - Kuuntele ja jaa
 - Näennäisiltä sivupoluilta voikin löytyä jotain oleellista
- Tuo tulevaisuustyö **tietoiseksi** osaksi **arkea ja rutiineja**
 - Miten voisitte yhdessä havainnoida muutosilmiöitä? Milloin ja miten kokoontua lisäämään ymmärrystä siitä, mitä ilmiöt juuri teille tarkoittavat? Entä miten ryhdytte toimeen uuteen ymmärrykseen pohjautuen?
- Havainnoi ja tutki muutoksia myös **oman alan ulkopuolelta**

Vinkkejä omaan tulevaisuustyöhön

- **Kyseenalaista omat oletukset ja ennakkoluulot:** opi tunnistamaan omat ajattelumallit ja haastamaan ne.
- Käytä **mielikuvitustasi:** haasta itsesi ajattelemaan yllättäviäkin kehityskulkuja Entä jos? -kysymyksillä.
- **Testaa ja sovela** rohkeasti ja avoimesti
- Tunnista tarvittu **tasapainon** paikat ja vältä ääripäihin kallistumista

5. Yhteenveto: Ajatuksia ja pohdintaa

**Tulevaisuustyötä
yhdessä**

Havainnot

Analysointi

**Uusi tieto ja sen
hyödyntäminen**

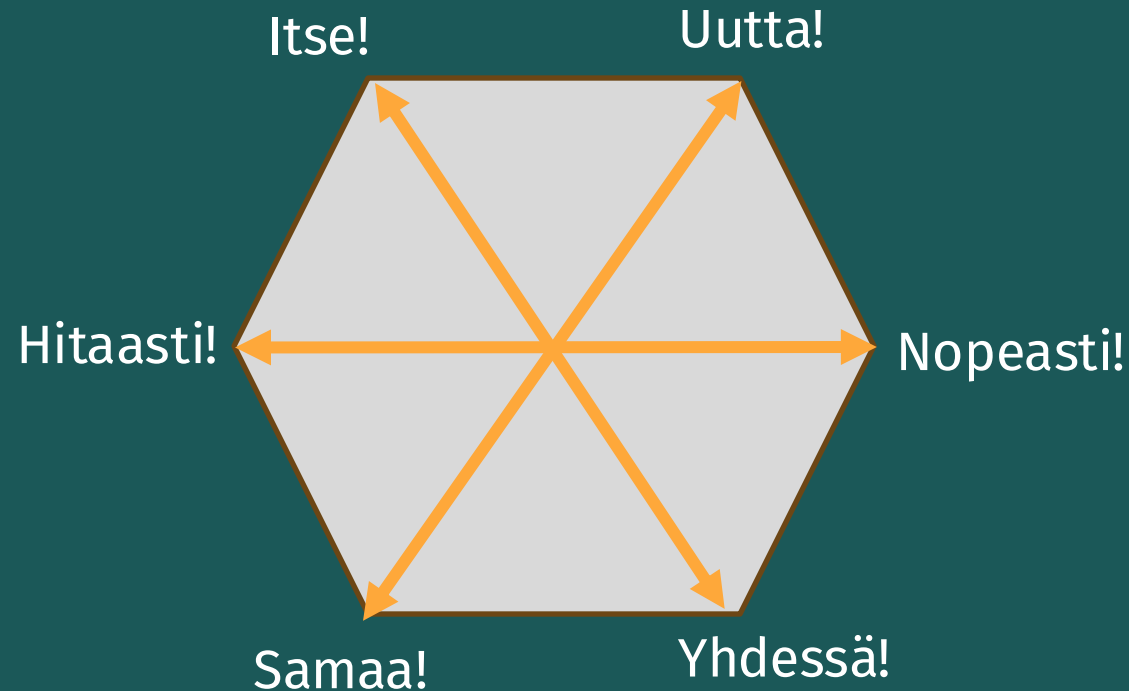

**Uudenlaisen
yhteisöllisyyden
muotoilu?**

**Epävarmuuden
keskellä tarvitsemme
muutosluottamusta**

Tasapainoilua tulevaisuusajatteluun

- Kestävä ja inhimillinen uudistuminen rakentuu tasapainojen tavoittelemisen varaan – mutta tasapainojen säilyttäminen on prosessi vailla loppua
 - Tasapainot ovat ihmisyyteen pureutuvia, inhimillisiin tarpeiden tutkailuun kutsuvia vastinpareja, joista tarvitsemme lopulta kumpiakin:
 - Uudistuminen ja vaaliminen
 - Yhteistyö ja autonomia
 - Pysähtyminen ja liikkeelle lähteminen
- + Utopiat ja dystopiat!

Kiitos!

Voit antaa palautetta sessiosta täällä:

<https://www.menti.com/alx6xv6qn747>

Ja ota yhteyttä, jos tulevaisuusteemat kiinnostavat:

Hazel Salminen

Tulevaisuusasiantuntija,
projektipäällikkö

Hazel.salminen@kansalaisareena.fi

050 357 8923

Anyara G. Wise

Viestintäkoordinaattori

anyara.g.wise@kansalaisareena.fi

050 3316 999

Lisää tulevaisuudesta: oppia ja tekemistä

- [Tulevaisuudentutkimuksen VerkostoAkademia](#): perusopinnot
- Tulevaisuuden tutkimuskeskus: [maisteri-](#) ja [jatko-opinnot](#)
- [Tulevaisuuden tutkimuksen seura](#): yhteisö, tapahtumia, julkaisuja
- [Sitra](#): paljon materiaaleja, tilaisuuksia
- [Tulevaisuuskoulu](#): aineistoja erityisesti opettajille, lapsille ja nuorille

6. Keskustelua: Parhaat käytännöt jakoon